

ส่วนที่ ๔

การติดตามและประเมินผล

๔.๑ การติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์

การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

จุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ การประเมินว่ามีการนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติอย่างแท้จริงเพียงใด และได้ผลเป็นอย่างไรเพื่อที่จะสามารถวัดความสัมฤทธิ์ผลของแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ ในขณะเดียวกันก็สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นสมมติฐานในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไปได้ ดังนั้น การที่จะประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมได้ จำเป็นต้องประเมินผลการปฏิบัติในแต่ละกลยุทธ์ในการพัฒนาก่อน เพื่อนำไปสู่การวัดความสำเร็จของแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะแสดงให้เห็นได้ว่าการพัฒนาเป็นไปในแนวทางใด บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อวิสัยทัศน์หรือไม่ ดังนั้นในขั้นต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริง อันจะนำมาสู่บทสรุปที่ไม่บิดเบือนจากผลการปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้น

ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะต้องมีการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ ฉบับเพิ่มเติมถึง(ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๑ หมวด ๖ ข้อ ๒๙ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแนวทางการพิจารณาการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๘ ถึงฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๑ ซึ่งเป็นแบบที่กำหนดคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กระทรวงกำหนดไว้ โดยการติดตามและประเมินผลแผนนั้นจะต้องพิจารณาการติดตามและประเมินยุทธศาสตร์เพื่อความสอดคล้องแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งประเด็นการพิจารณา ประกอบด้วย ข้อมูลสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาล การวิเคราะห์สถานการณ์และศักยภาพ และยุทธศาสตร์การพัฒนา

แนวทางและวิธีการขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

การติดตาม (Evaluation)

การติดตามนั้น จะทำให้เราทราบได้ว่าขณะนี้ได้มีการได้มีการปฏิบัติกรอบยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาท้องถิ่นถึงระยะใดแล้ว ซึ่งเทคนิคอย่างง่ายที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามได้ เช่น Gant Chart ที่จะทำให้หน่วยงานสามารถติดตามได้ว่า การดำเนินการตามกรอบยุทธศาสตร์หรือแผนท้องถิ่นมีการดำเนินการในช่วงใด ตรงกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่แผนปฏิบัติการก็จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามผลการดำเนินงานดังกล่าว

การประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น จำเป็นต้องมีเกณฑ์มาตรฐาน (Standard criteria) และตัวชี้วัด (Indicators) เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินเพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นระบบมีมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับ โดยประกอบด้วยเกณฑ์ที่สำคัญ ใน ๒ ระดับ คือเกณฑ์การประเมินหน่วยงาน และเกณฑ์การประเมินโครงการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดการประเมินผลหน่วยงาน

เกณฑ์มาตรฐาน (Standard Criteria)	ตัวชี้วัด (Indicators)	ตัวอย่างกรอบตัวแปร (Attributes)
๑. สัมฤทธิ์ผลและการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย	<ul style="list-style-type: none"> ● ผลผลิต ● ผลลัพธ์	<ul style="list-style-type: none"> - ผลต่างระหว่างเป้าหมายกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
๒. ความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ● การเข้าถึง ● การจัดสรรทรัพยากร ● การกระจายผลประโยชน์ ● ความเสมอภาค	<ul style="list-style-type: none"> - ปริมาณและคุณภาพทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรต่อคน - ผลประโยชน์ที่แต่ละกลุ่มเป้าหมายได้รับในแต่ละครั้ง - การไม่เลือกปฏิบัติและ/หรือการเลือกปฏิบัติที่เป็นคุณ
๓. ความสามารถและคุณภาพในการให้บริการ	<ul style="list-style-type: none"> ● สมรรถนะของหน่วยงาน ● ความทั่วถึงและเพียงพอ ● ความถี่ในการให้บริการ ● ประสิทธิภาพการให้บริการ	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่เป้าหมายและประชากรกลุ่มเป้าหมายที่รับบริการ - จำนวนครั้งในการให้บริการ - ผลลัพธ์เทียบกับปัจจัยนำเข้า
๔. ความรับผิดชอบของหน่วยงาน	<ul style="list-style-type: none"> ● พันธกิจต่อสังคม ● ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ● การให้หลักประกันความเสี่ยง ● การยอมรับข้อผิดพลาด	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดลำดับความสำคัญ - ภารกิจหลักและภารกิจรอง - การตัดสินใจที่สะท้อนความรับผิดชอบต่อ
๕. การสนองตอบความต้องการของประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> ● การกำหนดประเด็นปัญหา ● การรับฟังความคิดเห็น ● มาตรการ/กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา ● ความรวดเร็วในการแก้ไข	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับการมีส่วนร่วม - การปรึกษาหารือ - การสำรวจความต้องการ

๔.๒ การติดตามและประเมินผลโครงการ

การประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะต้อง ดำเนินการประเมินผลการนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ แผนงานและยุทธศาสตร์การพัฒนา โครงการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งข้อมูลโครงการควรประกอบด้วย ความชัดเจนของชื่อโครงการ วัตถุประสงค์สอดคล้องกับโครงการ เป้าหมายมีความชัดเจนนำไปสู่การตั้งงบประมาณได้ถูกต้อง มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี ผลผลิตของโครงการ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โครงการมีความสอดคล้องกับ Thailand ๔.๐ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนหรือการเสริมสร้างให้ประเทศชาติมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนภายใต้หลักประชารัฐ งบประมาณมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย มีการประมาณราคาถูกต้องตามหลักวิธีการงบประมาณ มีการกำหนดตัวชี้วัด (KPI) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับ และผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท . ๐๘๑๐.๓/ว ๒๙๓๑ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕) ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การประเมินผลโครงการ

การประเมินผลแผนงาน /โครงการ โดยการประเมินผลบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินผลแผนงาน / โครงการในภาพกว้าง เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินผลโดยทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการโดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ของแผนงาน / โครงการที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองการบริหารเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ ฯลฯ

การประเมินผลผลิต มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดผลและแปลความหมายของผลความสำเร็จของแผนงาน / โครงการโดยทั่วไปการประเมินผลผลิตเป็นการเปรียบเทียบผลงานที่ทำได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนงาน / โครงการ หากผลงานที่ทำได้สูงกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์ แสดงว่าแผนงาน / โครงการ ประสบผลสำเร็จ แต่ถ้าผลงานที่ทำได้น้อยกว่าเกณฑ์ ก็แสดงว่าแผนงาน / โครงการไม่ประสบผลสำเร็จ โดยผู้ประเมินผลจะต้องอธิบายถึงสาเหตุ ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยอาจใช้รายงานการประเมินผล สภาวะแวดล้อม การประเมินผลปัจจัยเบื้องต้น และการประเมินผลกระบวนการประกอบในการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้วย

รูปแบบและประเด็นการประเมินผลโครงการ ประกอบด้วย

๑. การประเมินผลกระบวนการ
๒. การประเมินผลที่ได้รับของโครงการ
๓. การประเมินผลกระทบของโครงการ

เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดการประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการ จำเป็นต้องมีเกณฑ์และตัวชี้วัดเพื่อเป็นเครื่องมือกำหนดกรอบทิศทางใน การวิเคราะห์และประเมินผลโครงการ ประกอบด้วยเกณฑ์ที่สำคัญ ๘ เกณฑ์ ประกอบด้วย

๑. เกณฑ์ความก้าวหน้า เป็นการพิจารณาเปรียบเทียบผลของการดำเนินกิจกรรมกับเป้าหมายที่กำหนดตามแผน การประเมินความก้าวหน้า มุ่งที่จะตอบคำถามว่า การดำเนินกิจกรรมตามโครงการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ เป็นไปตามกรอบเวลาหรือไม่และประสบกับปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

๒. เกณฑ์ประสิทธิภาพ การประเมินประสิทธิภาพเป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้ กับทรัพยากรที่ใช้ไปในการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้เกินจากงบประมาณแล้ว ยังหมายรวมถึงทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการจัดการและเวลาที่ใช้ไปในการดำเนินงาน

๓. เกณฑ์ประสิทธิผล เป็นเกณฑ์พิจารณาระดับการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน โดยดูจากผลลัพธ์จากการดำเนินงานตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของประชากรกลุ่มเป้าหมายตามโครงการ

๔. เกณฑ์ผลกระทบ เป็นการพิจารณาผลกระทบโดยรวมต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย ชุมชน สังคมและหน่วยงานในภาพรวม เป็นผลกระทบระยะยาว ผลกระทบอาจมีทั้งที่มุ่งหวัง และผลกระทบที่ไม่ได้มุ่งหวัง ซึ่งอาจเป็นผลด้านบวกหรือด้านลบก็ได้

๕. เกณฑ์ความสอดคล้อง เป็นเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องมุ่งพิจารณาว่า วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับความต้องการหรือสามารถแก้ไขปัญหาตามที่กำหนดไว้แต่ต้นหรือไม่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินความต้องการที่แท้จริง ตลอดจนจะต้องตอบคำถามด้วยว่า แนวทางและกลยุทธ์ที่ใช้ในการดำเนินงานสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาที่เป็นจริงได้หรือไม่

๖. เกณฑ์ความยั่งยืน เป็นเกณฑ์การพิจารณาที่สืบเนื่องจากความสอดคล้อง โดยพิจารณา ระดับความต่อเนื่องของกิจกรรมว่าจะสามารถดำเนินต่อไปได้โดยไม่มีการใช้งบประมาณจากภายนอกโครงการ ความสามารถ ในการเลี้ยงตัวเองได้ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงความสามารถในการขยายกิจกรรมไปยังพื้นที่แห่งใหม่

๗. เกณฑ์ความเป็นธรรม เป็นเกณฑ์ที่มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม โดยพิจารณาถึงผลลัพธ์และผลกระทบจากการดำเนินโครงการ โดยยึดหลักการว่าประชากรกลุ่มเป้าหมายจะได้รับหลักประกันเรื่องความเป็นธรรม ความเสมอภาค ความทั่วถึง ในการรับบริการ การจัดสรรคุณค่า และการกระจายผลตอบแทนที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน

๘. เกณฑ์ความเสียหายของโครงการ เป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการประเมินโครงการเพื่อเป็นหลักประกันว่า การดำเนินโครงการจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบด้านลบต่อสังคม หรือชุมชน

๔.๓ สรุปผลการพัฒนาท้องถิ่น

การวัดผลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

(๑) การวัดผลในเชิงปริมาณ

ตามที่เทศบาลได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเทศบาลให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนานั้นจะต้องมีการติดตามประเมินผลแผนพัฒนา ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๘ และฉบับเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๑ หมวด ๖ ข้อ ๒๙ (๓) โดยคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเป็นผู้ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา ซึ่งคณะกรรมการจะต้องดำเนินการกำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา รายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น และคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น พร้อมทั้งประกาศผลการติดตามและประเมินผล แผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบในที่เปิดเผยภายในสิบห้าวันนับแต่วันรายงานผลและเสนอความเห็นดังกล่าวและต้องปิดประกาศไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวันโดยอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในเดือนธันวาคมของทุกปี

(๒) การวัดผลในเชิงคุณภาพ

การวัดผลเชิงคุณภาพใช้การสำรวจความพึงพอใจในการวัดผลเชิงคุณภาพโดยภาพรวม โดยได้มีการประเมินความพึงพอใจ ซึ่งการประเมินความพึงพอใจทำให้ทราบถึงผลเชิงคุณภาพในการดำเนินงานของเทศบาลในภาพรวม

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจ มีดังนี้

- แบบที่ ๓/๒ แบบประเมินความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
- แบบที่ ๓/๓ แบบประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการ
- แนวทางการพิจารณาการติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์สำหรับ

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นเพื่อความสอดคล้องของยุทธศาสตร์

- แนวทางการพิจารณาการติดตามและประเมินผลโครงการเพื่อความสอดคล้อง

แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔.๔ ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต

๔.๑.๑ ผลกระทบนำไปสู่ออนาคต

แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี ขาดความคล่องตัวเนื่องจากการแผนพัฒนาท้องถิ่นได้กำหนดรูปแบบให้เป็นรูปแบบการเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงแผนเป็นแบบยาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นซึ่งมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา ทั้งปัจจัยด้านการเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ การกำหนด รูปแบบการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงที่ต้องใช้เวลาและกระบวนการที่ยากจึงทำให้ปัญหาเร่งด่วน ไม่สามารถตอบสนองปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างทันท่วงที ซึ่งอาจทำให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อนและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมได้

๔.๑.๒ ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ผลจากการพัฒนา

๑. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรคำนึงถึงสถานะการคลัง ขององค์การบริหารส่วนตำบล ใน การพิจารณาโครงการ/กิจกรรม ที่จะบรรจุในแผนพัฒนาถิ่น

๒. การพัฒนาท้องถิ่นตามแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อมุ่ง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน ท้องถิ่นให้ดีขึ้น ซึ่งที่ผ่านมากระบวนการพัฒนาในบางเรื่องอาจสร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ของคนในท้องถิ่น ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นจำเป็นต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันดีงามของคน ในท้องถิ่น สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองร่วมด้วย

๓. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา รวมถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และควรเน้นการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนพร้อมรับการ เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์